

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ 1922-2022

Η ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΜΕΤΑΞΑΚΗ ΑΝΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

- ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΙΕΡΟΚΑΝΟΝΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΤΟΜΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ.

Ιχνηλατώντες ιστορικά επί το εκτενέστερον και λεπτομερέστερον τα περί την εν Αμερική εκκλησιαστικά πράγματα διαπιστώνουμε ότι κατά τους κατά το β' ήμισυ του 19ου αιώνας χρόνους, μαρτυρείται η παρουσία διαφόρων εθνικοτήτων Ορθοδόξων στην Αμερική αφενός μεν λόγω των διαφόρων ιεραποστολών όπως του Ιννοκεντίου Βενιαμίνωφ στην ρωσική Αλάσκα, αφ' ετέρου δε λόγω των παλαιών μεταναστών εξ Ευρώπης, ενώ άξιο ιδιαίτερας μνείας είναι το γεγονός ότι ο αρχαιότερος ευκτήριος οίκος των Η.Π.Α. είναι αυτός της Ν. Ορλεάνης, συσταθείς το έτος 1864 από Έλληνες εμπόρους.

Αρχικώς, όταν οι Ρώσοι κατέλαβαν με τον Βερίγγειο την Αλάσκα με τις ευλογίες της θυγατρός εν Ρωσία Ορθοδόξου Εκκλησίας οι εκεί απεσταλμένοι μοναχοί ίδρυσαν ιεραποστολικό κέντρο στη νήσο Κόντιακ (Kodiak Island), όπου σύμφωνα με τον αοίδιμο Καθηγητή και ημέτερο πολυσέβαστο διδάσκαλο Αντώνιο Παπαδόπουλο εγκατεστάθη και Ρώσος Αρχιεπίσκοπος, ο οποίος παρέμεινε εκεί και μετά την πώληση της Αλάσκας στην Αμερική. Εν προκειμένω, όπως επισημαίνει η Καθηγήτρια Ευαγγελία Βαρέλλα, *«ήδη από της πωλήσεως της Αλάσκας (1867) άρχεται η αποξένωση από το κέντρο, η δε επισκοπική διοίκηση μεταφέρεται από το 1872 στον Αγ. Φραγκίσκο, για να εγκατασταθή κατόπιν στην Ν. Υόρκη (1905). Συγχρόνως οι πρώτες δεκαετίες του αιώνας θα ιδούν την μεταστροφή περισσότερων των διακοσίων χιλιάδων ουνιτών καταγομένων εκ Γαλικίας ή Ρουθηνίας, κυριώτατα δε την εμφάνιση πολυαρίθμων προσφυγικών ομάδων εκ της Σοβιετικής Ενώσεως».*

Μία εν πολλοίς άγνωστη σχετική ιστορική πτυχή του όλου ζητήματος καταγράφει ο Καθηγητής Αντώνιος Παπαδόπουλος, ο οποίος αναφέρει ότι: *«όταν σχηματίστηκαν στην Αμερική ελληνικές κοινότητες μεταναστών, οι Έλληνες κατέφυγαν στον Ρώσο Αρχιεπίσκοπο. Ο Οικουμενικός όμως Πατριάρχης Ιωακείμ Γ' επικαλούμενος τον 28ο Κανόνα της Δ' Οικουμενικής Συνόδου, στην περίοδο της δεύτερης Πατριαρχίας του, ζήτησε από τους Ρώσους να εφαρμόσουν τον 28ο Κανόνα και να υπαχθεί ο Αρχιεπίσκοπος στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Ο Αρχιεπίσκοπος Αλάσκας πήγε στην Κωνσταντινούπολη και συμμορφώθηκε με τις πατριαρχικές απαιτήσεις. Και η ρωσική κυβέρνηση θεώρησε τότε την ενέργεια αυτή ορθή. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο ανάπτυξε τα δικαιώματά του αυτά και στον Συνοδικό Τόμο (αριθμ. 2388, της 18^{ης} Μαρτίου 1908), όταν είχε εκχωρήσει στην Ι. Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος το δικαίωμα της διοικήσεως της Ορθοδόξου διασποράς».*

Επισημαίνοντας μετ' ακριβείας ο Καθηγητής Αντώνιος Παπαδόπουλος την επαμφοτερίζουσα και εν πολλοίς αντεκκλησιολογική, αντικανονική και διασπαστική

συμπεριφορά των εν Αμερική Ρώσων, εξικνουμένη ένεκα εθνοφυλετικών κριτηρίων προς ικανοποίηση ενός άκρατου και ακρίτου, ακορέστου και μωροφιλοδόξου εκκλησιαστικού ιμπεριαλισμού, γράφει ότι: **«Πολύ γρήγορα όμως οι Ρώσοι υπανεχώρησαν. Στην Αμερική δημιουργήθηκαν ποικίλες ορθόδοξες εκκλησίες, ο δε Αρχιεπίσκοπος Αλέξανδρος θεωρούσε τον εαυτό του αρχηγό όλων των ορθοδόξων ανεξάρτητα από εθνικότητα, επειδή, όπως ισχυριζόταν, είχε προηγηθεί εκεί η Ρωσική Εκκλησία. Οι Ρώσοι αρνούσαν να υποταχθούν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Μάλιστα διόρισαν κάποιον Ευθύμιο για τις πνευματικές ανάγκες των Σύρων και προχώρησαν ακόμη περισσότερο χειροτονώντας και Έλληνες ιερείς με αίτησή τους. Έτσι κλονίστηκε η τάξη και η πειθαρχία στην Αμερική».**

Εν προκειμένω μάλιστα άξιο μνείας είναι το γεγονός ότι η σήμερα πειθηνίως δρώσα θεραπευτική και δορυφόρος της θυγατρός εν Ρωσία Ορθοδόξου Εκκλησίας, παλαιά Εκκλησία της Αντιοχείας, αντέδρασε τότε στην εκκλησιαστική ιμπεριαλιστική τακτική των εν Αμερική Ρώσων εκκλησιαστικών ηγητόρων επί των Σύρων μεταναστών και αναγνωρίζοντας τα εκκλησιαστικά δικαιοδοτικά προνόμια του Πρωτοθρόνου Οικουμενικού Πατριαρχείου βάσει του ΚΗ (28) Κανόνος της Δ΄ εν Χαλκηδόνι Οικουμενικής Συνόδου (451 μ.Χ.) επί της Ορθοδόξου Διασποράς εζήτησε υπό της Πρωτοκλήτου και Προκαθεζόμενης εν Ορθοδόξοις Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας, την κανονική εκκλησιαστική άδεια και ευλογία για να αποσταλεί οπωσδήποτε άλλος Ιεράρχης στην Αμερική προκειμένου να αντιμετωπισθούν ποιμαντικές και πνευματικές ανάγκες των εκεί Σύρων.

Η ιστορική, κανονική και εκκλησιολογική ιχνηλασία του όλου ζητήματος μάς οδηγεί, αρχικώς, στην μελέτη των πρωτοτύπων εκκλησιαστικών κειμένων του Πατριαρχικού Τόμου του 1908 και της Πατριαρχικής Πράξεως του 1922. Όταν λοιπόν πατριάρχευε για δευτέρα φορά (1901-1912) στον Αποστολικό, Πατριαρχικό και Οικουμενικό Θρόνο ο Ιωακείμ Γ΄ ο προσφυώς και δικαίως αποκληθείς ως μεγαλοπρεπής, και συγκεκριμένα την 18^η Μαρτίου του έτους 1908 απεφασίσθη υπό της Αγίας και Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου η παραχώρηση της εκκλησιαστικής διοικήσεως των Ορθοδόξων εκκλησιαστικών επαρχιών (παραιοικιών – κοινοτήτων) της Διασποράς στην Εκκλησία της Ελλάδος διά της εκδόσεως του σχετικού Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου.

Όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους το Οικουμενικό Πατριαρχείο παρεχώρησε ή εκχώρησε στην θυγατέρα Εκκλησία της Ελλάδος **«το κανονικόν κυριαρχικόν της πνευματικής προστασίας και εποπτείας δικαίωμα επί πασών των εν τη διασπορά, εν τε Ευρώπη και Αμερική Εκκλησιών, πλην μόνης της Ορθοδόξου Ελληνικής Εκκλησίας Βενετίας...»** έχουν γραφεί πολλά και διάφορα ως καθ' υπόθεσιν εικασίες και εικοτολογίες, οι οποίες άλλοτε σχετίζονται με το γεγονός ότι το έτος 1908 είχαν ανέλθει στην εξουσία οι Νεότουρκοι και ως εκ τούτου το Πατριαρχείο αντιμετώπιζε διάφορες δυσχέρειες και άλλοτε με τις υποτιθέμενες κινήσεις προσφοράς και τάχα **«αβρόφρονος χειρονομίας»** της Πρωτοθρόνου Μητρός Εκκλησίας προς την Αθήνα για βοήθεια στις δύσκολες ισορροπίες που έπρεπε να κρατήσει το Φανάρι, κυρίως με την Τουρκία, αλλά και με την Ελλάδα.

Οι απαντήσεις στο καίριο ερώτημα: για ποιούς λόγους παρεχωρήθη υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου το κανονικό κυριαρχικό δικαίωμα της πνευματικής προστασίας και εποπτείας αυτού επί των Ορθοδόξων ελληνικών εκκλησιαστικών επαρχιών της Διασποράς στην Εκκλησία της Ελλάδος δίδονται τόσο από τον σχετικό Πατριαρχικό και Συνοδικό Τόμο του 1908 όσο και από τα ανέκδοτα λεγόμενα διοικητικά πρακτικά των

συνεδριών της Αγίας και Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου από το έτος 1905 έως το 1908, τα οποία έφερε στο φως ο περισπούδαςτος και φιλόστωρ Μητροπολίτης Μύρων Χρυσόστομος (Καλαϊτζής) στο εμπειριστατωμένο πόνημά του, υπό τον τίτλο: **«Γεγονότα επί της εποχής των δύο Πατριαρχιών Ιωακείμ Γ΄»**.

Ο Μητροπολίτης Μύρων Χρυσόστομος αναφέρει σχετικώς ότι ο αοίδιμος Οικουμενικός Πατριάρχης Ιωακείμ Γ΄ ενέδωσε εύκολα στο αιώνιο πρόβλημα της οικονομικής στενότητας, της ανέχειας, που αντιμετώπιζε κατ' εκείνη την κρίσιμη ιστορική περίοδο το Οικουμενικό Πατριαρχείο και ότι αυτό υπήρξε το κύριο αίτιο της εγκατάλειψης της διασποράς στο **«Ελλαδικό Έλεος»**. Επισημαίνει δε εμφατικώς και μετ' επιτάσεως ότι η όλη συζήτηση επί του φλέγοντος αυτού ζητήματος είχε αρχίσει ήδη από το έτος 1905, επειδή η Εκκλησία της Ελλάδος είχε αποφασίσει λίαν προκλητικώς, απολύτως αντικανονικώς και αντιεκκλησιολογικώς, ν' αποστείλει Ελλαδίτη Αρχιερέα στις εν Αμερική και αλλαχού Ορθόδοξες εκκλησιαστικές παροικίες – κοινότητες και προς τούτο είχε εμπλέξει, ως συνήθως, όπως αργότερα και στο ζήτημα των πατριαρχικών εκκλησιαστικών επαρχιών των λεγομένων Νέων Χωρών (Ηπείρου, Μακεδονίας, Θράκης, Νήσων Βορειοανατολικού Αιγαίου), και την ελληνική κυβέρνηση, η οποία διά του εν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτού της παρακαλούσε (εμμέσως πλην σαφώς απαιτούσε) **«συνάμα την Μ. Εκκλησίαν να εξεύρη τρόπον τοιούτον, ώστε η γνώμη αυτής αυτή να γένηται δεκτή και τεθή το μέτρον τούτο εις ενέργειαν»**.

Οι διαμορφωθείσες συγκυρίες κατά την περίοδο εκείνη οδήγησαν τελικώς το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην έκδοση και υπογραφή του σχετικού Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου διά του οποίου οι εν Αμερική, Ευρώπη και σε άλλες χώρες Ορθόδοξες Ελληνικές Εκκλησίες, οι οποίες σημειωτέον σύμφωνα με τον 28^ο Κανόνα της Δ΄ εν Χαλκηδόνι (451) Οικουμενικής Συνόδου υπήγοντο στην απόλυτη εκκλησιαστική δικαιοδοσία της Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας, παρεχωρούντο στην Εκκλησία της Ελλάδος.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο προέβη στην ενέργεια αυτή για την διασφάλιση της τάξεως, της αρμονίας, της σύμπνοιας και της ενότητος στις διεσπαρμένες Ορθόδοξες Ελληνικές Εκκλησίες εν Ευρώπη και Αμερική και στις λοιπές χώρες όπου **«... άχρι τούδε ασταθής και ακαθόριστος ετύγχανεν η τάξις μιάς κανονικής πνευματικής αρχής»**. Προχώρησε δηλαδή η Μητέρα Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως, ευκαιρως και ευλόγως, στην θεραπεία της ανωμάλου και ασταθούς εκκλησιαστικής καταστάσεως η οποία επικρατούσε στις ως άνω ειρημένες Ορθόδοξες ελληνικές παροικίες (επαρχίες) του Οικουμενικού Θρόνου, επειδή, όπως καταγράφεται στο ίδιο το κείμενο του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου **«ούτως ανωμάλως και αορίστως εχόντων των της πνευματικής εξαρτήσεως των ειρημένων Εκκλησιών, παρεβιάζετο μεν προφανώς η κανονική τάξις»**.

Τούτο συνέβαινε διότι από τις προαναφερθείσες εκκλησιαστικές επαρχίες, ορισμένες ανεγνώριζαν ως εκκλησιαστική τους αρχή τον Πατριαρχικό και Οικουμενικό Θρόνο προς τον οποίο είχαν **«ανέκαθεν την αναφοράν αυτών»**. Εμνημόνευαν δε κανονικώς και κατά την τάξιν στις ιεροτελεστίες το όνομα του εκάστοτε Οικουμενικού Πατριάρχου και ελάμβαναν υπό της Μητρός Εκκλησίας το Άγιο Μύρο και τους Ιερείς τους. Άλλες όμως επαρχίες, επειδή είχαν στενότερους δεσμούς και επικοινωνία με το Βασίλειο της Ελλάδος, ανεγνώριζαν ως πνευματική τους αρχή την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος προς την οποία παντελώς αντικανονικά είχαν την κανονική και πνευματική τους αναφορά. Τέλος,

ορισμένες άλλες επαρχίες δεν ανεφέροντο πνευματικά ούτε στο Οικουμενικό Πατριαρχείο ούτε στην Εκκλησία της Ελλάδος, αλλά με προδήλως αντικανονικό τρόπο σε άλλους Πατριαρχικούς Θρόνους.

Ένεκα όλης αυτής της ανωμάλου εκκλησιαστικής καταστάσεως στις επαρχίες της Διασποράς όπου λειτουργούσαν αντικανονικές *«φατρίες»* και *«παρασυναγωγές»*, το Οικουμενικό Πατριαρχείο ανέθετε μεν την κανονική και πνευματική εποπτεία και διοίκηση των εν Διασπορά επαρχιών στην Εκκλησία της Ελλάδος, αλλά υπό σαφείς, ιδιαίτερους και απαραβάτους όρους, οι οποίοι ήταν πέντε και κατεγράφοντο στον σχετικό Πατριαρχικό και Συνοδικό Τόμο, ορίζοντας μεταξύ των άλλων ότι: α) η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος έπρεπε να διορίζει έναν Αρχιερέα, β) ότι ο διοριζόμενος Αρχιερέυς, ο οποίος θα μπορούσε να προέρχεται από το εκκλησιαστικό *«κλίμα»* του Οικουμενικού Πατριαρχείου, θα έπρεπε να επισκέπτεται την Μητέρα Εκκλησία για να λάβει την ευλογία του Οικουμενικού Πατριάρχου και το Άγιο Μύρο, γ) ότι σε όλες τις εκκλησιαστικές αυτές παροικίες, κατά την θεία λειτουργία, *«οφείλει μνημονεύεσθαι εκφώνως το όνομα του Οικουμενικού Πατριάρχου»*, κατά την εξής τάξη: Εάν λειτουργεί Αρχιερέυς μνημονεύει της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος, οι δε συλλειτουργούντες Ιερείς μνημονεύουν το όνομα του λειτουργούντος Αρχιερέως και ο Διάκονος έξωθεν απαγγέλει το όνομα του Οικουμενικού Πατριάρχου. Εάν δεν λειτουργεί Αρχιερέυς *«το μεν μνημόσυνον της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος γίνεται υπό του λειτουργούντος Ιερέως, ο δε Πατριαρχικός πολυχρονισμός εκφωνείται έξωθεν υπό του Διακόνου»*. Εάν και Διάκονος δεν υπάρχει, *«τότε τόσο το μνημόσυνον όσο και ο Πατριαρχικός πολυχρονισμός εκφωνείται από του Ιερού Βήματος υπό του λειτουργούντος Ιερέως»*, δ) ότι εκάστη επαρχία μπορεί ελεύθερα να επιλέγει και να προσλαμβάνει τους Ιερείς της ή να τους εκζητεί από τον Μητροπολίτη Αθηνών, αλλά ο διορισμός τους θα γίνεται από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος, ε) ότι οι εκκλησιαστικές αυτές επαρχίες θα έπρεπε να προσφέρουν ετησίως ένα ποσό, κατά προαίρεση, στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο εστερείτο και των πλέον αναγκαίων μέσων προκειμένου να εκπληρώσει την Οικουμενική αποστολή του. Επρόκειτο δηλαδή για την λεγόμενη *«αποστολοπαράδοτη λογία»*.

Από τα ως άνω γίνεται απολύτως αντιληπτό ότι η Μητέρα Αγία Μεγάλη του Χριστού Κωνσταντινουπολίτις Εκκλησία παρεχώρησε μεν στην Εκκλησία της Ελλάδος το ύψιστο κυριαρχικό κανονικό δικαίωμα και προνόμιο της προστασίας και πνευματικής εποπτείας αυτής επί των εκκλησιαστικών επαρχιών της Διασποράς, αλλά η μελέτη των παραπάνω πέντε σαφών και ρητών όρων αποδεικνύει ότι ουδέποτε απεκόπη ή ευλόγως δεν ηθέλησε να αποκοπεί τελειωτικώς και οριστικώς από αυτές, όπως και από τις πατριαρχικές επαρχίες των Νέων Χωρών. Η δε υπό της μαρτυρικής Πρωτοθρόνου Μητρός Εκκλησίας παραχώρηση εγένετο ουχί διότι θεωρούσε τις εν Διασπορά επαρχίες της ως περιττές και υποδεέστερες, αλλά προκειμένου να επιτευχθεί η πολυπόθητη και περιπόθητη εκκλησιαστική και κανονική ευταξία, αρμονία, σύμπνοια και ενότητα. Με πνεύμα αυτοθυσιαστικής κενώσεως και διακρίσεως αποβλέποντας όχι στο *«έλασσον»* αλλά στο *«μείζον»*, ήτοι στην άρση πάσης αντικανονικής και αντιεκκλησιολογικής συγχύσεως, ταραχής, σχισματικής διαιρέσεως και διχοστασίας, προέβη στην *«κατ' άκραν οικονομίαν»* παραχώρηση *«ιδίου δικαιώματος και προνομίου»* αυτής. Δεν *«επέταξε»* ούτε εγκατέλειψε στο *«Ελλαδικό Έλεος»* τα πνευματικά της τέκνα στις επαρχίες της Διασποράς, όπως αργότερα και εκείνες των Νέων Χωρών.

Η μετ' επιστήμης και ενδελεχούς μελέτης προσέγγιση της όλης αυτής πρωτοβουλίας της Μητρός Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως αποκαλύπτει το *«ευκόλως εννοούμενον»*,

το οποίο όμως δεν είναι τόσο «*αυτονόητον*» για πολλούς, ότι δηλαδή η ως άνω παραχώρηση των επαρχιών της Διασποράς υπό καταγεγραμμένους, σαφείς και απολύτως δεσμευτικούς όρους, συνεπάγεται την υποχρέωση της εν Ελλάδι Εκκλησίας να τηρεί αυτούς απαρεικλήτως. Εάν όμως οι ως άνω όροι κατεπατούντο ή ουδόλως ετηρούντο, η Μεγάλη Εκκλησία είχε το απαράγραπτο και αναφαίρετο και απαραμείωτο δικαίωμα να προβεί στην άρση ισχύος του σχετικού Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου, όπερ και εγένετο.

Εξάλλου, ουδόλως θα πρέπει να διαφεύγει της προσοχής οιοδήποτε ότι η Μητέρα Αγία Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία παρεχώρησε στην Εκκλησία της Ελλάδος ουχί αλλότριες αλλά απολύτως δικές της εκκλησιαστικές επαρχίες, δηλαδή κανονικό έδαφος της απολύτου εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας αυτής έχοντας υπ' όψιν *«τας ανάγκας δε των καιρών και την ως οίον τε κρείττονα εκκλησιαστικήν εποπτεϊάν και χειραγωγήαν των παροικιών τούτων»*, όπως αναφέρεται μετά πάσης σαφήνειας στο Πατριαρχικό και Συνοδικό γράμμα, το οποίο εστάλη υπό του αιδίδιμου Οικουμενικού Πατριάρχου Ιωακείμ Γ' προς την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Οι προμνημονευθέντες πέντε όροι του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου δεν τηρήθηκαν με την δέουσα προσοχή και τον οφειλόμενο σεβασμό από την θυγατέρα Εκκλησία της Ελλάδος, οπότε το συγκεκριμένο εκκλησιαστικό καθεστώς στις επαρχίες της Διασποράς διήρκησε μόνο 14 έτη (1908-1922), επειδή ακριβώς η εν Ελλάδι Εκκλησία ουδόλως εμερίμνησε, αλλά σχεδόν προκλητικώς και σκανδαλωδώς αδιαφόρησε να επιτύχει το *«μείζον»* για το οποίο η Μητέρα Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως ενεπιστεύθη *«κατ' ανάθεσιν»* σε αυτήν τα πνευματικά αυτής τέκνα. Είναι δε ιστορικώς μεμαρτυρημένο και αψευδώς καταγεγραμμένο ότι η Εκκλησία της Ελλάδος αντί να οδηγήσει τα εκκλησιαστικά πράγματα στις εν Διασπορά επαρχίες στην κανονική εκκλησιαστική ευταξία, ομαλότητα, ενότητα, αρμονία και σύμπνοια, τουναντίον εγένετο πρόξενος μείζονος εκκλησιαστικού κακού και σοβαρότερας αντικανονικότητας, συγχύσεως, ταραχής, διασπάσεως και απολύτου ανωμαλίας, με συνακόλουθη συνέπεια τον πλήρη και χείρονα σκανδαλισμό του Ελληνορθόδοξου ομογενειακού και όχι μόνο ποιμνίου.

Η ανάρρηση στον πολυμαρτυρικώς καθηγιασμένο Αποστολικό, Πατριαρχικό και Οικουμενικό Θρόνο της Πρωτοθρόνου και Πρωτευθύνου Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας του από πρώην Αθηνών Μελετίου Μεταξάκη (1921-1923) συνέπεσε με την πλέον επώδυνη και μαρτυρική για το τηλαυγέστατο Φανάριον ιστορική περίοδο των νεωτέρων χρόνων κατά την οποία έλαβαν χώρα τα άκρως τραγικά γεγονότα της Μικρασιατικής Καταστροφής, της υπό των λεγομένων Μεγάλων Δυνάμεων της τότε εποχής παραχωρήσεως της Ανατολικής Θράκης στην νικήτρια κεμαλική Τουρκία και η υπογραφή της Διεθνούς Συνθήκης της Λωζάνης η οποία όριζε και επέβαλε την Αναγκαστική Ανταλλαγή των Πληθυσμών, με συνέπεια το πλείστον του ποιμνίου της εσταυρωμένης Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας στις κατά τόπους Ιερές Μητροπόλεις Αυτής να ξεριζωθεί βιαίως και βαναύσως από τις πατρογονικές του εστίες και να πάρει τον άνευ επιστροφής δρόμο της πικράς προσφυγιάς.

Επειδή δε ο ευφυής, προνοητικός, διορατικός και με κοσμοπολίτικο πνεύμα νέος Οικουμενικός Πατριάρχης Μελέτιος Δ' αντελήφθη αμέσως την σοβαρότητα της καταστάσεως και διερμηνεύοντας ορθά τα ιστορικά σημεία των καιρών, που διαμόρφωναν τότε νέα δεδομένα για την επιβίωση του Πρωτοθρόνου Οικουμενικού Πατριαρχείου, το οποίο από την μία ημέρα στην άλλη ευρέθη απορφανισμένο του ποιμνίου του, απεφάσισε το

«**εκκλησιαστικό άνοιγμα**» του Οικουμενικού Θρόνου, όπως είχε το αναφαίρετο και απαράβατο αποκλειστικό ιεροκανονικό δικαίωμα, ανά την υφήλιο ιδρύοντας νέες Ιερές Μητροπόλεις και Αρχιεπισκοπές σε όλες τις Ηπείρους, μεταξύ των οποίων και η Ιερά Αρχιεπισκοπή Βορείου και Νοτίου Αμερικής (1922), την οποία ως εδαφική εκκλησιαστική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, εν έτει 1908, όπως ανεφέρθη παραπάνω, είχε παραχωρήσει «**άχρι καιρού**», διά Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου και υπό συγκεκριμένους και απαράβατους ιεροκανονικούς και εκκλησιολογικούς όρους ο τότε Κωνσταντινουπόλεως Ιωακείμ Γ΄ (1901-1912) με την περί Αυτόν Αγία και Ιερά Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ένεκα των ιδιαιτέρων και ουχί ευοίωνων ιστορικών, πολιτικών και οικονομικών συνθηκών που επικρατούσαν κατά την περίοδο εκείνη στις μεταξύ Φαναριού και Αθηνών σχέσεις, στην θυγατέρα Εκκλησία της Ελλάδος.

Χρονικό σημείο κομβικής σημασίας για την εκκλησιαστική πορεία των εν Αμερική Ορθοδόξων πραγμάτων είναι το έτος 1922, όταν πλέον το Πρωτόθρονο Οικουμενικό Πατριαρχείο επί της Πατριαρχίας του Κωνσταντινουπόλεως Μελετίου Δ΄ διά Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου αφήρεσε από την θυγατέρα Εκκλησία της Ελλάδος και επανυπήγαγε τις εν τη Αμερική εκκλησιαστικές επαρχίες του στην Διασπορά υπό την πλήρη και απόλυτη ιεροκανονική και πνευματική εκκλησιαστική δικαιοδοσία του ιδρύοντας την «**Ιερά Αρχιεπισκοπή Αμερικής Βορείου και Νοτίου**» ως την μόνη κανονική τοπική Εκκλησία στην Αμερική για όλους του εκεί διαβιούντες Ορθοδόξους πέραν και έξω εθνοφυλετικών κριτηρίων, όπως τραγικώς μέχρι και σήμερα επικαλείται η ιεροκανονικώς και εκκλησιολογικώς μετέωρη και διχαστικώς διασπαστική για τους Ορθοδόξους εκκλησιαστική ηγεσία της θυγατρός Εκκλησίας της Ρωσίας. Εξάλλου, δεν θα πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας ότι ο Κωνσταντινουπόλεως Μελέτιος Δ΄ ως Αθηνών τόσο κατά το έτος 1918 όσο και κατά το έτος 1920 είχε επισκεφθεί την Αμερική για ζητήματα τα οποία αφορούσαν την οργάνωση τη Ιεράς Αρχιεπισκοπής Βορείου και Νοτίου Αμερικής, που όμως τότε ακόμη υπήγετο στην εκκλησιαστική δικαιοδοσία της Εκκλησίας της Ελλάδος, και ήταν εκ του σύνεγγυς γνώστης της εκεί επικρατούσης ανωμάλου εκκλησιαστικής καταστάσεως, οπότε και η απόφασή του για την υπαγωγή των εκκλησιαστικών επαρχιών της Διασποράς μεταξύ των οποίων και της Αμερικής στην εκκλησιαστική και διοικητική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου δεν υπήρξε βεβιασμένη και επιπολαία, αλλά καρπός επισταμένης και εντελεχούς μελέτης της όλης εν εκρύθμου Αμερική εκκλησιαστικής καταστάσεως.

Οι προθέσεις εξάλλου του νεοεκλεγέντος τότε Οικουμενικού Πατριάρχου Μελετίου Δ΄ διεφάνησαν από της πρώτης στιγμής όταν κατά την εκφώνηση του *ενθρονιστηρίου* ή *επιβατηρίου* αυτού λόγου εν Φαναρίω ανέφερε μεταξύ άλλων και τα εξής: «**Θα έπρεπε μόνον να μνημοσεύσωμεν έτι ονομαστί της διοικήσεως των εν Διασπορά Ορθοδόξων Εκκλησιών. Η εν έτει 1908 διά Πράξεως της Εκκλησίας γενομένη διευθέτησις, ανταποκρινομένη εις τας τότε πολιτικάς περί το Πατριαρχείον συνθήκας, απεδείχθη εκ της πράξεως ουχί προσήκουσα και έχει υποχρέωσιν κανονικήν η Μεγάλη Εκκλησία να μεριμνήση ταχέως όπως η Ορθόδοξος Εκκλησία εμφανισθή και εν ταις Εκκλησίαις της διασποράς τηρούσα απαρασαλεύτως την κανονικήν αρχήν, ην η εις την Βασιλεύουσαν ταύτην Πόλιν προς 50ετίας συνελθούσα Μεγάλη Σύνοδος εκήρυξεν ουσιώδη διά την τήρησιν της ενότητος του πνεύματος εν τω συνδέσμω της ειρήνης. Είδον άλλως τε εξ αυτοψίας το πλείστον και κράτιστον μέρος της εν τη διασπορά Ορθοδόξου Εκκλησίας και κατενόησα εξ αυτογνωσίας πόσον θα εξυψωθή το της Ορθοδοξίας όνομα ιδίως εν τη**

μεγάλη χώρα των Ηνωμ. Πολιτειών της Αμερικής, εάν τα υπέρ δύο εκατομμύρια ορθοδόξων οργανωθώσιν εις μίαν ενιαίαν Εκκλησιαστικήν διοίκησιν ως «Αμερικανική Ορθόδοξος Εκκλησία».

Επειδή λοιπόν η τραγικά χαώδης και επικινδύνως έκρυθμη εκκλησιαστική κατάσταση είχε δημιουργηθεί και ριζώσει ως **«πολυμεταστατικό εκκλησιαστικό καρκίνωμα»** στις επαρχίες της Διασποράς, εκ των πραγμάτων το Οικουμενικό Πατριαρχείο αναγκάσθηκε κατά μήνα Μάρτιο του 1922 και επί των ημερών του αιοδίμου Οικουμενικού Πατριάρχου Μελετίου Δ' (1921-1923), του από πρώην Αθηνών, **«κυριαρχικό κανονικό δικαίωματι»**, να άρει την ισχύ, να καταργήσει δηλαδή και να ακυρώσει στην ολότητά του, πλήρως και απολύτως, τον Πατριαρχικό και Συνοδικό Τόμο του 1908 διά νεωτέρας Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως, και να επανυπαγάγει τις Ορθόδοξες επαρχίες της Διασποράς στην απόλυτη κανονική εκκλησιαστική δικαιοδοσία και διοίκηση της Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο έχοντας το απαραίτητο κυριαρχικό δικαίωμα και προνόμιο να διαχειρίζεται τα της κανονικής και διοικητικής ευταξίας των επαρχιών του ζητήματα, ενήργησε ακωλύτως και μονομερώς, ήτοι απολύτως **«αυτεξουσίως»**, για την άρση της ισχύος του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου του 1908, όπως ακριβώς και τον είχε εκδώσει. Εξάλλου, οι εν Διασπορά επαρχίες ήταν εξ αρχής δικό του εκκλησιαστικό και κανονικό έδαφος του οποίου την διοίκηση είχε αναθέσει στην Εκκλησία της Ελλάδος υπό ρητούς, σαφείς και απόλυτους δεσμευτικούς όρους, οπότε διατηρούσε απαραμείωτο το κυριαρχικό του δικαίωμα να επαναλάβει, όπως και έπραξε, την διοίκηση αυτών ανά πάσα ώρα και στιγμή, πολλώ δε μάλλον, επειδή ακριβώς οι ως άνω όροι δεν ετηρούντο.

Στο κείμενο της νέας Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1922, υπό τον τίτλο **«Πράξις Άρσεως και Ακυρώσεως του Προεκδεδομένου Πατριαρχικού και Συνοδικού υπό ημερομ. 8 Μαρτίου 1908 Τόμου περί των εν τη Διασπορά Εκκλησιών»**, καταγράφονται οι λόγοι οι οποίοι οδήγησαν την Μητέρα Εκκλησία στην άρση της ισχύος του προτέρου Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου καθώς και τινά άλλα εξόχως και ιδιαζόντως ενδιαφέροντα και διδακτικά για την δυνατότητα την οποία έχει ανά πάσα ώρα και στιγμή το Οικουμενικό Πατριαρχείο εφαρμόζοντας το **«αναλογικώς συναμφοτέρον»** να άρει κυριαρχικώς, αυτεξουσίως, ακωλύτως και μονομερώς, επί παραδείγματι, την ισχύ της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως περί των πατριαρχικών επαρχιών των λεγομένων Νέων Χωρών.

Στην Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1922 αναφέρονται μεταξύ των άλλων και τα εξής: **«... η Μετριότης Ημών μετά των περί Ημάς Ιερωτάτων Μητροπολιτών και Υπερτίμων, των εν Αγίω Πνεύματι αγαπητών ημίν αδελφών και συλλειτουργών, θέμα μελέτης νέας και εξετάσεως συνοδικής ποιησάμενοι οφειλετικώς το ζήτημα της εξαρτήσεως και διοικήσεως των εν τη Διασπορά Ορθοδόξων παροικιών, ως Εκκλησιών κατά τους κανόνας και την τάξιν της Αγίας Ορθοδόξου Εκκλησίας υπό την υπάτην δικαιοδοσίαν και ευθύνην υπαγομένων του καθ' ημάς Οικουμενικού Θρόνου, διά λόγους δε καιρικής ανάγκης και οικονομίας υπ' αυτού των γε ελληνοφώνων εξ αυτών τη διοικήσει της Ιεράς Συνόδου του Βασιλείου της Ελλάδος ως εντολοδόχου αυτού και επί ωρισμένοις όροις καθυπαχθεισών, έγνωμεν, διασκεψάμενοι συνοδικώς, και εν Αγίω Πνεύματι αποφαινόμενοι, ορίζομεν τα ακόλουθα: Επειδή ο σκοπός της εις την Εκκλησίαν της Ελλάδος εκχωρήσεως κατ' οικονομίαν και υπό τύπον εντολής του δικαιώματος της διοικήσεως των εν Διασπορά Ορθοδόξων Ελληνικών παροικιών ουκ ευωδώθη· επειδή**

οικ ετηρήθησαν ουδέ εξετελέσθησαν οι όροι της εκχωρήσεως, οι διαλαμβανόμενοι εν τω Πατριαρχικώ και Συνοδικώ Τόμω, τω απολυθέντι υπό ημερομηνίαν η' Μαρτίου 1908· επειδή εκλιπουσών ήδη των υπό των καιρικών περιστάσεων αφορμών, συνεξέλιπε και ο υπ' αυτών σοβαρός λόγος, ο εις την κατ' οικονομίαν διευθέτησιν εκείνην αγαγών· και το δη σπουδαιότερον, επειδή εκ της εκχωρήσεως ποικίλη προέκυψε κανονική ανωμαλία, την ενότητα διαταράττουσα της εκκλησιαστικής διοικήσεως· διά ταύτα η καθ' ημάς Αγία Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία, εν τω απαραγράπτω δικαιώματι αυτής του διέπειν και διαχειρίζεσθαι αυτεξουσίως την από των ιερών κανόνων και της εκκλησιαστικής τάξεως ανήκουσαν αυτή κανονικήν εξουσίαν, εν η περιλαμβάνεται και η επί των έξω και εν τη Διασπορά Ορθοδόξων παροικιών εκκλησιαστική εποπτεία, και εν καθήκοντος οφειλετικής προνοίας αίρει μεν και ακυροί την εκδεδομένην και εν τω διαληφθέντι Πατριαρχικώ και Συνοδικώ... Τόμω... περιλαμβανομένην απόφασιν αυτής, την δι' Εγκυκλίου Πατριαρχικής υπό ημερ. κα' Απριλίου 1908 και αριθμ. πρωτ. 3498 ανακοινωθείσαν ταις κοινότησι, περί εκχωρήσεως τη Εκκλησία της Ελλάδος του δικαιώματος της διακυβερνήσεως των εν τη Διασπορά Ορθοδόξων Ελληνικών παροικιών μετά πασών των συναφών τη αποφάσει ταύτη παραχωρήσεων, των αναγραφομένων εν τω διαληφθέντι Τόμω, αποκαθίστησι δε και αύθις πλήρη και ακέραια τα κανονικά κυριαρχικά αυτής δικαιώματα της άμεσου εποπτείας και διακυβερνήσεως επί πασών ανεξαιρέτως των έξω των ορίων εκάστης επί μέρους Αυτοκεφάλου Εκκλησίας, εν τε Ευρώπη και Αμερική και αλλαχού ευρισκομένων Ορθοδόξων παροικιών, υπάγουσα και αύθις αυτάς υπό την άμεσον αυτής Εκκλησιαστικήν εξάρτησιν και χειραγωγίαν και ορίζουσα, όπως προς αυτήν μόνον έχωσιν αύται εφεξής την αναφοράν αυτών και παρ' αυτής το κύρος της Εκκλησιαστικής συγκροτήσεως και υποστάσεως αυτών, ως τέτακται, αιτώνται και αρύονται, μνημονευομένου, κατά την τάξιν, του Πατριαρχικού ονόματος εν αυτοίς».

Συνακόλουθα ο Κωνσταντινουπόλεως Μελέτιος Δ' με την περί Αυτόν Αγία και Ιερά Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου ήχθησαν στην απόφαση και ανίδρυσαν την Ιερά Αρχιεπισκοπή Βορείου και Νοτίου Αμερικής, η οποία συστάθηκε διά Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου, υπό ημερομηνία 17 Μαΐου 1922, όπου στο κείμενο αρχικώς δηλούται ο καθορισμός των ορίων της Διασποράς και η ανάγκη υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου «*εκκλησιαστικής και νομοθετικής προνοίας*» για τις εν Αμερική εκκλησιαστικές επαρχίες του Οικουμενικού Θρόνου, ως ακολούθως: «*Των ορθοδόξων παροικιών των έξω των κανονικών ορίων εκάστης των επί μέρους Αγίων του Θεού Εκκλησιών ευρισκομένων την ποιμαντικήν διακυβέρνησιν των Αγιωτάτω Αποστολικώ Πατριαρχικώ Οικουμενικώ Θρόνω αι κανονικά διατάξεις και η διά των αιώνων πράξις της Εκκλησίας αναγράφουσιν.*

Επειδή δε αι ανά την Αμερικήν Βόρειον τε και Νότιον ορθόδοξοι παροικίαι, ασύντακτοι τέως και ασυγκράτητοι, έστι δ' όπου και εν αποκλίσει από της παραδεδομένης υπό των Πατέρων κανονικής τάξεως διατελούσαι, εκρίθησαν δεόμεναι εκκλησιαστικής και νομοθετικής προνοίας, προς το «πάντα ευσημόνως και κατά τάξιν γίνεσθαι», κατά την του μακαρίου Παύλου εντολήν, η Μετριότης ημών μετά των περί ημάς Ιερωτάτων Μητροπολιτών και υπερτίμων, των εν Αγίω Πνεύματι αγαπητών ημίν αδελφών και συλλειτουργών, συνοδικώς περί της ανάγκης ταύτης διασκεψάμενοι, έγνωμεν τας ορθοδόξους ταύτας παροικίας εις μίαν Εκκλησιαστικήν Επαρχίαν συναγαγείν, τίτλον μεν Αρχιεπισκοπής φέρουσαν, εις επισκοπικάς δε δικαιοδοσίας

υποτεμνομένην, εν εξαρτήσει δε κανονική από του Αγιωτάτου Αποστολικού και Πατριαρχικού Οικουμενικού Θρόνου ως μία των αυτού Μητροπόλεων διατελούσαν.

Διά τούτο και εν Αγίω Πνεύματι συνοδικώς αποφαινόμενοι ορίζομεν όπως από του νυν πάσαι αι εν Αμερική Βορείω και Νοτίω ευρισκόμεναι ορθόδοξοι παροικίαι και οιαδήτινες ορθόδοξοι εκκλησιαστικά συσσωματώσεις αι τε νυν υφιστάμεναι και εν τω εφεξής χρόνω ιδρυθησόμεναι γνωρίζονται ως μέλη σώματος ενός, όπερ εστί η «Ορθόδοξος Αρχιεπισκοπή Αμερικής Βορείου και Νοτίου».

Η Αρχιεπισκοπή δε αύτη, μία ούσα των Μητροπόλεων του Αγιωτάτου Αποστολικού και Πατριαρχικού Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, την δεκάτην πέμπτην θέσιν εν τω Συνταγματίω κατέχουσα, θεμελιούται μεν επί των δογμάτων και των Ιερών Αποστολικών και Συνοδικών Κανόνων της Μιάς Αγίας Ορθοδόξου Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας, διακρατεί δε στενόν μετά του Οικουμενικού Θρόνου, ως και αι λοιπαί αυτού Μητροπόλεις, σύνδεσμον, ηρμοσμένη προς αυτόν ως μέλος ζων προς κεφαλήν σώματος ζώντος».

Στη συνέχεια του ιεροκανονικού κειμένου του Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου καθορίζεται η διοικητική διάρθρωση της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Βορείου και Νοτίου Αμερικής καθώς και τα σχετικά με την λειτουργία της Επαρχιακής Συνόδου αυτής, ενώ γίνεται αναφορά και στα του θεσμού της λεγομένης «Κληρικολαϊκής Συνελεύσεως», ως ακολούθως: «Διά την ανάγκην δε πληρεστέρας ποιμαντορικής υπέρ του περιουσίου λαού προνοίας και επαρκεστέρας επιτοπίου εκκλησιαστικής διοικήσεως η όλη Εκκλησιαστική Επαρχία, ταυτόν ειπείν η της όλης Αρχιεπισκοπής, περιφέρεια, υποτέμνεται εις επισκοπικάς δικαιοδοσίας εχούσας τον ίδιον αυτής εκάστην Επίσκοπον, τοιαύτας δε συνιστώμεν εν τω παρόντι τέσσαρας, ήτοι την του Αρχιεπισκόπου αυτού ως ενός των επισκόπων θεωρουμένου, περικλείουσιν απαιρητήτως τας πόλεις Φιλαδέλφειαν της Πενσυλβανίας και Ουασινγκτόνα της έδραν της Κυβερνήσεως των Ηνωμένων Πολιτειών, μετά ταύτην δε τας Επισκοπάς Σικάγου, Βοστώνης και Καλλιφορνίας.

Ο Αρχιεπίσκοπος μετά των Επισκόπων συγκροτούσι Σύνοδον Επαρχίας συνερχομένην απαιρητήτως δις του έτους προ του Πάσχα και κατά το Φθινόπωρον, κατά την διάταξιν των σχετικών κανόνων, όπου αν ορίση ο Αρχιεπίσκοπος. Έχει δε η Σύνοδος αύτη πάσας τας εξουσίας και τας ευθύνas, όσας οι Ιεροί Κανόνες τη Συνόδω της Επαρχίας αναγράφουσι, δοσίλογος ούσα ενώπιον της περί τον Πατριάρχην Συνόδου των Μητροπολιτών του Οικουμενικού Θρόνου. Εκ των δικαιωμάτων και καθηκόντων αυτής εστί το ψηφίζειν τον τε Αρχιεπίσκοπον και τους Επισκόπους εν περιπτώσει χηρείας των Θρόνων, μετά την αποκατάστασιν εύδηλον ότι των πρώτων κανονικών ποιμένων εξ αποφάσεως της της περί ημάς Αγίας Συνόδου, υποβάλλουσι δε την ψήφον προς έγκρισιν τω Πατριάρχη, ος και χειροτονεί μεν τον Αρχιεπίσκοπον, εκδίδωσι δε άδειαν προς χειροτονίαν των Επισκόπων. Προβάλλονται δε τη ψήφω της Συνόδου οι διά τον χηρεύοντα θρόνον ψηφιστέοι υπό της μονίμου εκ κληρικών και λαϊκών αποτελουμένης Συνελεύσεως της χηρευούσης Επισκοπής, λαμβανόμενοι εκ καταλόγου των εις αρχιερωσύνην εκλεξιμών προεγκεκριμένου υπό της περί τον Πατριάρχην Αγίας Συνόδου. Ει δε και μετά την πρώτην εξ αποφάσεως της περί ημάς Αγίας Συνόδου πλήρωσιν των Επισκοπικών θρόνων συμβαίνει ολιγωτέρους είναι των τριών τους Επισκόπους, αι κανονικάί ψήφοι επί εκλογή Επισκόπου γενήσονται εν τη περί τον Πατριάρχην Συνόδω, συμπήφων γενομένων και των εν Αμερική Επισκόπων».

Ιδιαίτερα και εκτενής αναφορά γίνεται στα ιεροκανονικά διοικητικά και πνευματικά δικαιώματα και ευθυνοφόρα καθήκοντα εκάστου Επισκόπου και των υπ' αυτού ιερέων, σύμφωνα με τους Ιερούς Κανόνες, για την λυσιτελεστέρα διαποίμανση της εαυτού εκκλησιαστικής επαρχίας, και ορίζεται συγκεκριμένα ότι *«Έκαστος των Επισκόπων ποιμαίνων την εαυτού παροικίαν έξει τας εξουσίας και τας ευθύνas, as οι θείοι και ιεροί κανόνες και η μακραίων της Εκκλησίας πράξις τω επισκοπικό αξιώματι αναγράφουσι μετά και της εν τω Ιερώ Συνθρόνω εγκαθιδρύσεως. Ειδικώτερον δε μνημονευτέον των δικαιωμάτων και καθηκόντων εκάστου Επισκόπου του αγιάζειν και τη λατρεία καθιερούν τους ναούς και εκκλησίους οίκοις, του αποκαθιστάναι εν αυτοίς τους λειτουργούντας και ψάλλοντας ιερείς, διακόνους και λοιπούς κληρικούς, του επιμέλεσθαι της εν ευσημοσύνη και κατά τάξιν και προς το κοινόν συμφέρον διοικήσεως πάντων των εν αυτοίς, του εκδιδόναι τας αδείας προς τέλεσιν του μυστηρίου του γάμου και τα διαζευκτήρια γράμματα των εκ τούτων αρμοδίως ως διαλυτέων κηρυχθέντων, του διανέμειν τοις ιερέυσι το Μύρον του Αγίου Χρίσματος λαμβανόμενον διά του Αρχιεπισκόπου παρά του Οικουμενικού Πατριάρχου.*

Έστω δε παρ' εκάστω Επισκόπω Δικαστήριο ο Πνευματικόν εκ δύο γε βαθμούχων ιερέων και του Επισκόπου αυτού ή του νομίου αναπληρωτού αυτού συγκροτούμενον επί πρωτοδίκω εκδικάσει πάντων των κανονικών παραπτωμάτων του κλήρου και των του λαού, εν οίς και τα συντρέχοντα εις λύσιν των γαμικών δεσμών κατά τους εν τω Οικουμενικό Πατριαρχείο ισχύοντας λόγους διαζυγίου. Των Πρωτοδίκων δε τούτων Δικαστηρίων αι αποφάσεις εκκαλείσθωσαν ως εις Εφετείον Πνευματικόν προς την περί τον Αρχιεπίσκοπον Σύνοδον της Επαρχίας και από τον ταύτη προς την περί τον Πατριάρχην Σύνοδον των Μητροπολιτώνως προς Ακυρωτικόν.

Οφείλουσι δε μνημονεύειν εν τοις μυστηρίοις και ταις τελεταίς οι μεν ιερείς και διάκονοι του Επισκόπου αυτών, οι δε Επίσκοποι του Αρχιεπισκόπου, ο δε Αρχιεπίσκοπος του Πατριάρχου, δι' ου η κοινωνία μετά πάσης Επισκοπής Ορθοδόξων των ορθοτομούντων τον λόγον της του Χριστού αληθείας».

Το ιεροκανονικό κείμενο του ιδρυτικού Πατριαρχικού και Συνοδικού Τόμου καταλήγει με τις προβλεπόμενες και επιβεβλημένες προτροπές περί της αυστηράς και απαρεγκλίτου τηρήσεως των ως άνω οριζομένων υπό πάντων των κληρικών και λαϊκών, αναφέροντας τα εξής: *«Των διατάξεων τούτων ως βάσεων απαρασαλεύτων φυλαττομένων, ο Αρχιεπίσκοπος και οι Επίσκοποι μετά του κλήρου και του λαού έχουσι το ελεύθερον συσσωματώσαι την εν Αμερική Ορθόδοξον Εκκλησίαν κατά τας απαιτήσεις των νόμων εκάστης των Πολιτειών υπό τον απαραίτητον όρον ότι ουδεμία διάταξις των πολιτικών κανονισμών έσται αντικειμένη τη διδασκαλία ή τοις ιεροίς Κανόσι της Αγίας Ορθοδόξου Εκκλησίας ως ούτοι εισίν ηρμενευμένοι εν τη πράξει του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ου ένεκεν και ουδείς μεν ενοριακός κανονισμός έσται έγκυρος εάν μη φέρη την έγκρισιν του αρμοδίου Επισκόπου ή της Επαρχιακής Συνόδου, ουδείς δε κανονισμός Επισκοπής ή της όλης Αρχιεπισκοπικής τεθήσεται εν ισχύϊ εάν μη πρότερον κυρωθή εν Συνόδω υπό του Πατριάρχου.*

Παραγγέλλομεν δε πατρικώς τω τε κλήρω τιμάν τους Επισκόπους αυτών και ως ηγουμένους και πνευματικούς πατράσι λόγον μέλλουσιν αποδούναι υπέρ των ψυχών αυτών «πειθεσθαι και υπείκειν», κατά την του Αποστόλου εντολήν, ίνα μετά χαράς το έργον της διακονίας ποιώσι και μη στενάζοντες .

Ταύτα ούτω δόξαντα και κριθέντα, εκυρώθησαν συνοδικώς εις μόνιμον δε αυτών παραφυλακὴν εκδίδεται ο Πατριαρχικός και Συνοδικός Τόμος, καταστρωθείς και εν τω Κώδικι της καθ' ημάς Αγίας Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας.

Εν τοις Πατριαρχείοις τη ιζ' Μαΐου 1922».

Η Ιερά Αρχιεπισκοπή Βορείου και Νοτίου Αμερικής οργανώθηκε σε στέρεες ιεροκανονικές και εκκλησιολογικές βάσεις έχουσα ως Καταστατικό Χάρτη αυτής τον ως άνω ιδρυτικό Πατριαρχικό και Συνοδικό Τόμο και κατά το έτος 1996, επί της Πατριαρχίας του Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου προς καλύτερα οργάνωση και διαποίμανση του εν Αμερική ποιμνίου απεσπάσθησαν και ιδρύθησαν τρεις επιπλέον νέες Μητροπόλεις, ήτοι Τορόντο, Μπουένος Άϊρες και Παναμά, ενώ η Ιερά Αρχιεπισκοπή περιορίσθηκε στα όρια των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Από δε του έτους 1922 και μέχρι σήμερα Αρχιεπίσκοποι Αμερικής υπήρξαν οι κάτωθι: ο από Ροδοστόλου Αλέξανδρος Δημόγλου (1922-1930), ο από Κερκύρας Αθηναγόρας Σπύρου (1930-1948), ο από Ρόδου Τιμόθεος Ευαγγελινίδης (7 Ιουνίου 1949-20 Σεπτεμβρίου 1949), ο από Κορίνθου Μιχαήλ Κωνσταντινίδης ο εκ Μαρωνείας του Ν. Ροδόπης (1949-1958), ο από Μελίτης Ιάκωβος Κουκούζης ο Ίμβριος (1959-1996), ο από Ιταλίας Σπυρίδων Παπαγεωργίου (1996-1999), ο από Βρεσθένης Δημήτριος Τρακατέλλης (1999-2019), ο από Προύσης Ελπιδοφόρος Λαμπруνιάδης (2019-σήμερα).